

הסביבות

עלון להפצת המוסר

"אוהל יוסף" - גובהרדוק ירושלים

ע"ש ישיבתו הראשונה של רבינו גרשון ליבמן זצ"ל נוסדה גטו וילנא תש"ב

אלול התש"פ

פרשת כי תבוא

גליון מספר 305 (338)

דגל המוסר לרבינו גרשון ליבמן זצ"ל

ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם, אתם ראיתם את כל אשר עשה ה'... ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה (כ"ט - א, ג).

אתה. כפוי טובה הם, דכתיב "ונפשט קצה בלחם הקלוקל" בני

כפוי טובה דכתיב "האשה אשר נתתה עמדי". ולזה מתיחסת

חז"ל במסכת עבודה זרה (דף ה) קושרים בין הפסוק הזה לפרשה

דומה בפרשת דברים (ה) המתארת את מעמד הר סיני ואת תגובת

ואזנים לשמוע עד היום הזה.

יש להבין מדוע הקב"ה מתלונן על מידת כפוי טובה מעד כלל ישראל, קפידא כוונתא יתיר לבני אדם. כל אדם רוצה שיכירו לו טובה על כל חסד שהוא עושה, וכועס אם מרגיש שאין מכירים לו טובה. אבל הקב"ה כביכול, מקפיד על זה? האם זה

מתאים?

בני ישראל אחרי מתן תורה: "ייהי כשמעכם את הקול מתוך החושך וההר בוער באש... ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדולה הזאת... קרב אתה ושמע. וישמע ה' את קול דבריכם... מי יתן לבכם זה להם ליראה אותי כל הימים, למען ייטב להם ולבניהם לעולם..." אומרת הגמרא: תנו רבנן מי יתן לבכם זה להם, **אמר משה לישראל** כפוי טובה בני כפוי טובה, בשעה שאמר הקדוש ברוך

הוא לישראל מי יתן והיה לבכם זה להם, היה לכם לומר **תנו לנו**

אנחנו בשיבה למשל כשאנו מתמסרים

המשך בעמוד ב'

מעשה רב

התורה תובעת עלבונה

פעמים רבות אנו פוסקים כפי המסורה ומסכת סופרים אף כנגד משמעות סוגיות בגמרא - ורבונו החל למנות אחת לאחת דעות ושיטות בחסרות ויתרות, פתוחות וסתומות, כמונה מתוך הכתב.

העז הלמדן פניו ואמר: "מסתבר טעמו של האבודרהם, ויש לעשות מעשה כדבריו".

הזהירו רבנו: "כבודו משחק באש! ספר התורה לא ימחל על עלבוננו!"

עוד כמה חלופי דברים היו ביניהם, אולם בסופו של דבר לא ציית הלמדן הישישי לדברי הרב הצעיר, והחל ללכת ולשכנע את הסופרים הכותבים ספרי תורה שיכתבו את הפסוק האחרון בשירת הים שלא כשאר השירה.

בערב שבת הלך הלה למקוה לטבול כדרכו לכבוד שבת, ובעודו טובל אחזו השבץ ומת במים. ראו בכך הכל עונש משמים, מדה כנגד מדה. כי בדבר אשר זדו עליהם - במים - חטא [בפסוק 'וישב ה' עליהם את מי הים'], ובמים לקח.

הגאון רבי נח יצחק דיסקין זצ"ל, אחי רבנו המהר"ל דיסקין וממלא מקומו בלומז'ה, סח על מאורע שהרעיש את העיר בתחלת ימי רבנותו של אחיו ז"ע.

למדן ישיש נגש אל הרב הצעיר - שעוד לא מלאו לו אז שלושים שנה - ושח לו חידוש שנתחדש לו: באמירת 'אז ישיר' בתפלת השחר, אומרים כידוע את הפסוק 'ה' ימלוך לעולם ועד' שנים מקרא ואחד תרגום. וכתב האבודרהם בטעמו של הדבר, משום שפסוק זה הוא סוף השירה. וכן כתב בסודור רב עמרם גאון: "סוף השירה - ה' ימלוך לעולם ועד".

הוסיף אותו למדן לציין לכך עוד מקורות, וסיים: "אם כן נמצא, שהפסוק שאומרים אחר כך, 'כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים' - אינו חלק מהשירה!"

הסביר לו המהר"ל פנים, ואמר: "אכן מצינו דעה כזו. גם המרדכי בפרק לולב הגזול כתב שנהגו לכפול את הפסוק 'ה' ימלוך לעולם ועד' בסוף השירה,

תשובה - היא טובה או מצוה

פתח הרבינו יונה: "מן הטובות אשר הטיב השם ית' עם ברואיו כי הכין הם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם". - הרי טובת ה' היא לברואיו. אך ממשיך שם "והזהירונו על התשובה בכמה מקומות בתורה..." - הרי דמעות התשובה היא חיוב שציונו ה' ככל מצוותיו. ונתבונן, מהו שהתחיל לפרש שזוהי טובת ה', וסיים בחיוב ואזהרה ככל המצוות. וכי צריך לבאר שציונו ה' היא טובה? ודווקא בחיוב זה?

הנה עיקר בקשת הסליחה והרטה ועשיית תשובה, לכאורה זהו חיוב מסבא, כמו להבדיל - אדם שחטא לחבירו מחוייב הוא לבקש סליחתו, שהרי בכך הוא מגלה שאינו הפך היום לחטוא עוד, וגם מגלה שהוא מתחרט על מעשיו, וזהו חיוב פשוט. וא"כ מחוייבם אנו לשוב בתשובה מחמת סבא זו.

אלא שתשובה לא יכולה להועיל לתקן את הנזק שעשה, וכבר אמרו בגמרא [ירושלמי מכות ז.] שאלו לחכמה... שאלו לנבואה מה משפט החוטא? ואמרה 'הנפש החוטאת תמות'. - דהיינו, אף שיחזור האדם בתשובה, אין יכולת לתקן את קלקול העצום שיצר האדם בחטאו, ומוכרח הוא למות. עד שאמר הקב"ה "יעשה תשובה ויתכפר לו". אך צריך להתבונן מהי הדרך שעל ידה נתן הקב"ה שנוכל לחזור בתשובה ולתקן מעשינו? היאך?

ציוה הקב"ה בתורתו מצות עשה של תשובה, ואותם חטאים שעשה, מעמידים עתה את קיום מצות התשובה, ומצוה - הלא היא מעשה תיקון מהותי בעולם, נמצא שהחטאים יצרו תיקון עצום בעולם, וזהו התיקון של הקלקול, ואת החיוב מסבא לעשות תשובה, עשה הקב"ה למצוה יעשה תשובה, ובכך נוצר תיקון לחטאים.

וזהו שכתב מן הטובות... והזהירו. דהיינו, מה שנעשתה התשובה לטובה שיכולה לתקן את הקלקול, הוא מחמת 'והזהירונו על התשובה' ונעשתה זאת למצוה שתיקוניה גדולים עד מאוד.

'מצוות צריכות כוונה' - מלבד החיוב הפשוט לשוב בתשובה, נחזיר לעצמינו שזוהו גם חיוב ומצווה, ונבין כמה כוחה של מצוה גדול לתקן ולהטהר לפניו ית'.

הסביבות

- פתגמים ואמרות.....עמוד ב'
- אלול.....עמוד ב'
- על הפרשה.....עמוד ג'
- אורו של רבינו.....עמוד ד'
- דמויות הוד.....עמוד ד'

היום יום ו', ט"ו אכול התש"פ
עלהם זמנישלה עשר יום לפני יום הדין !!!

דגל המוסר כי תבוא / המשך

עבור התלמידים, אנו רוצים, אנו דורשים ותובעים הכרת הטוב. אבל הקבי"ה יש לו כביכול טענות יותר חזקות ותביעות יותר גדולות מן האדם מאשר טענת כפוי טובה. כל שכן כאן שכל הטענה היא על מה שלא אמרו "תן אתה".

אחרי שראו את המחזה הגדול והנורא, והשיגו השגות נוראות, ומיילא קיימת טענה שהיה להם להמשיך באותו מצב רוח גבוה ולרצות ללמוד ישר ממנו יתברך. אבל הם פחדו מן האש הנוראה, פחד מוות ממש, ומדעו זה נקרא כפיית הטובה?

עוד יותר מקשה הרייף בפירוש האגדתות בעין יעקב: איך היה שיד שבני ישראל יבקשו "תן אתה", הלא "יחבל בקי שמים חוץ מיראת שמים" ומה שיד שיתן מה שאין לו כביכול? והוא מסביר: אמר הקב"ה: מי יתן כלומר אילו הייתי נתון התורה לישראל ע"י פה אל פה אדבר בם, ולא ע"י שליח, היה נמשך להם מעלה ויתרון גדול, כי היה לבבם זה שהוא פונה היום מאחרי ה'... היה נרפך להם לב חדש ורוח נכונה ליראה אותי כל הימים, לפי שכפי חשיבות הנתון יחול השפיע על המקבלים, ולא היה כח ביצר הרע להחטיא האדם, כמו שיש לו כח עכשיו שקיבלו תורה ע"י בשר ודם. ואם כן כששמעו בני ישראל דברי הקב"ה ורמזו להם התועלת הנמשך להם בשמיעת התורה והמעוות מפיו היה להם לומר תן אתה... ולפי זה תן אתה, זה לא חוזר על היראה, כי היראה אינה בידי שמים, אלא הכוונה על התורה תן אתה, זהו "ולא תתן ה' לכם לב לדעת" כלומר בשבילכם, שכפרתם בטובתו של הקב"ה... ולכן קראם כפוי טובה... ע"ש.

עוד יותר מקשה הרייף בפירוש האגדתות בעין יעקב: איך היה שיד שבני ישראל יבקשו "תן אתה", הלא "יחבל בקי שמים חוץ מיראת שמים" ומה שיד שיתן מה שאין לו כביכול? והוא מסביר: אמר הקב"ה: מי יתן כלומר אילו הייתי נתון התורה לישראל ע"י פה אל פה אדבר בם, ולא ע"י שליח, היה נמשך להם מעלה ויתרון גדול, כי היה לבבם זה שהוא פונה היום מאחרי ה'... היה נרפך להם לב חדש ורוח נכונה ליראה אותי כל הימים, לפי שכפי חשיבות הנתון יחול השפיע על המקבלים, ולא היה כח ביצר הרע להחטיא האדם, כמו שיש לו כח עכשיו שקיבלו תורה ע"י בשר ודם. ואם כן כששמעו בני ישראל דברי הקב"ה ורמזו להם התועלת הנמשך להם בשמיעת התורה והמעוות מפיו היה להם לומר תן אתה... ולפי זה תן אתה, זה לא חוזר על היראה, כי היראה אינה בידי שמים, אלא הכוונה על התורה תן אתה, זהו "ולא תתן ה' לכם לב לדעת" כלומר בשבילכם, שכפרתם בטובתו של הקב"ה... ולכן קראם כפוי טובה... ע"ש.

כמה התביעה נוראה! כמה עלינו להתמיד בהרגשות הנעלות, בלימוד המוסר, ברגשות גבוהות וזכות, ולהשתדל להינתק כמה שאפשר מן החומריות, זה נוגע לנו ולבנינו ולבני בנינו.

התורה אומרת: ימות זכאי ואל ימות חייב, האדם מעדיף: יחיה חייב ואל ימות זכאי.

לפי זה יש לנו פירוש חדש ומושג מחודש ב"כפוי טובה". אין כאן כפידא מאתו יתברך על

מפוס חודש אב, הייתה ניכרת אצל רבינו ההכנה לימים הנוראים, וכבר מאז היה מברך כל אחד בפרוטרוט לקראת השנה הבאה

אלול'

רבינו ז"ל, היה רגיל בכל שנה בתחילת חודש אלול, לפתוח את שיעורו הקבוע, בהלכה, עם דברי היחיי אדם' (כלל קל"ח א'), 'באהבת הקב"ה את עמו ישראל, הרבה להיטיב אותנו וציונו לשוב לפניו בכל עת שנחטא, ואף שהתשובה טובה בכל עת, מ"מ חודש אלול הוא מובחר ומוכר יותר, שמקובל תשובתו משאר ימות השנה, לפי שימים אלו הם ימי רצון מעת נבחרנו לעם, וכי' ולפי שהיו ימים אלו ימי רצון מאז, לכן בכל שנה ושנה מתעורר עוד הרחמים למעלה והם ימי רצון וכי'.

בנעימה ובמתיקות

והיה קורא בהדגשה וברגשי קודש את תחילת הדברים 'באהבת הקב"ה את עמו ישראל, 'והיו הדברים יוצאים מפה קדוש וטהור בנעימה ובמתיקות שאי אפשר לתארה, ובהדגשת כל תיבה בכובד ראש, והיה נדמה לנו צעירי הצאן, כאילו הרב בעל 'חיי אדם', בכבודו ובעצמו, מתחנן ומדבר אלינו, ומבקש לחזור בתשובה

במחיצת בעלי המוסר

הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל

חוזר ושונה

וחזר על הדברים ושיננם באוזנינו, לידע ולהודיע כי זכות גדולה היא לנו שניתנה לנו אלו הימים, ימי חודש אלול והימים הנוראים, וכל זה זכינו כי הקב"ה כולו אהבה לישראל, והרבה להיטיב להם, ולכך בחר שיהיה הדין בימים אלו, שהם ימי רצון, כדי שנוכל לזכות בו, והיה חוזר ושוב ושוב, ומדגיש הדברים להחדירם אל הלבבות, שנרגיש שהימים האלו ניתנו רק לטובתנו, ועלינו לנצל את הטובה שניתנה לנו ולנצל כל רגע בימים קדושים אלו להיטיב עם עצמינו

דברי הגרי"ס

בשנים עברו היה רבינו ז"ל, עומד בתחילת חודש אלול, ומקריא בקול גדול את דברי רבינו אור ישראל וקדושו הגרי"ס ז"ל, באגרתו המפורסמת [אגרת יד] 'מלפנים כאשר ידעתי כל איש אחזו פלצות, מקול הקורא קדוש אלול, והיה מעורר בדברי התעוררות על גודל הפחד והרעדה שצריך להיות לכל בר ישראל אשר לו דעת ותבונה, בהגיע ימים אלו.

יסוד קבוע

רבינו ז"ל, היה מרחיב דיבורו בשיחות ימי האלול, שחודש זה אינו זמן של עבודה לימים אלו בלבד, אלא זה החודש בו צריך האדם להעמיד את עצמו על יסוד קבוע לכל השנה.

פחד הדין

מפוס חודש אב, הייתה ניכרת אצל רבינו ההכנה לימים הנוראים, וכבר מאז היה מברך כל אחד בפרוטרוט לקראת השנה הבאה

אלול'

רבינו ז"ל, היה רגיל בכל שנה בתחילת חודש אלול, לפתוח את שיעורו הקבוע, בהלכה, עם דברי היחיי אדם' (כלל קל"ח א'), 'באהבת הקב"ה את עמו ישראל, הרבה להיטיב אותנו וציונו לשוב לפניו בכל עת שנחטא, ואף שהתשובה טובה בכל עת, מ"מ חודש אלול הוא מובחר ומוכר יותר, שמקובל תשובתו משאר ימות השנה, לפי שימים אלו הם ימי רצון מעת נבחרנו לעם, וכי' ולפי שהיו ימים אלו ימי רצון מאז, לכן בכל שנה ושנה מתעורר עוד הרחמים למעלה והם ימי רצון וכי'.

בנעימה ובמתיקות

והיה קורא בהדגשה וברגשי קודש את תחילת הדברים 'באהבת הקב"ה את עמו ישראל, 'והיו הדברים יוצאים מפה קדוש וטהור בנעימה ובמתיקות שאי אפשר לתארה, ובהדגשת כל תיבה בכובד ראש, והיה נדמה לנו צעירי הצאן, כאילו הרב בעל 'חיי אדם', בכבודו ובעצמו, מתחנן ומדבר אלינו, ומבקש לחזור בתשובה

מחשבת מוסר

אמרות ופתגמים

"אם האדם הוא כזה שעושים עימו מה שרוצים, א"כ הרי הוא סיוסם, כי גם מבעת הקיסוד יש לו כחות גדולים והוא דומם, כיון שאינו ברשותו" (חכם אחד)	"המתנאף בשכלו והמכוער במעשיו, מה יתרונו על חבירו? רק במה שממוחו יחיה ארוחה להרבה תלעים, יותר מחבירו שיש לו מה קטן" (נר ליצרה- פנקס הקבלות של נובהרדוק)	"העני אצל לחמו הדל, יכול להיות בעל תאוה, כמו העשיר במאכלי מעדנים" (הכתב ספיר) גאווה כמישת סדום, את הזולת מקצר, ואת עצמו מאריך" (הסבא מנובהרדוק)	"שלוש ברקות ראשונות מסדר שבחו של חקב"ה ואח"כ שואל צרכיו. וא"כ מדוע גברת "אתה חונן" מתחיל בסידור שבח אתה חונן לאדם דעת משא"כ כל הגברות תיקף שואל? כי הדעת הוא ענין גבוה שצריך ע"ז סידור מיוחד" (הסבא מסלבדוקא)	"סדא לחזיק מאה בחורים בשביל אחד מצויין!!" (המהר"ל דיסקין)

דברי רבותינו בעלי המוסר על פרשיות השבוע

רבי זלמן סורוצקין זצ"ל

"והיה כי תבוא אל הארץ" (כ"ו - א')

רבי זלמן סורוצקין בספרו אזניים לתורה שואל- מדוע נסמכה פרשת ביכורים ותרומות ומעשרות לסוף הפרשה הקודמת - פרשת עמלק? ולא עוד, שכתבה התורה "והיה" בו' החיבור, כביכול פרשת עמלק ופרשת ביכורים קרובים בענייניהם זו לזו? ומתוך: ה"חפץ חיים" שואל, מדוע שרו של עשו בא להילחם דווקא נגד יעקב ולא נגד שאר האבות?

ותירץ, השטן מסוגל לסבול את אברהם אבינו שמידתו "חסד", וגם מוכן לסבול את יצחק שמידתו גבורה ויראה, אך אינו יכול לסבול בשום פנים ואופן את יעקב, שמידתו תורה, ולכן בזה הוא נלחם. אבל, כשראה שלא יכול לנצח ולבטל את ישראל מהתורה, פגע בתומכי התורה. ועל זה נאמר: "ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו". "ירך" רמז לתורה [סוכה נ"ב]. "כף ירך" - תמכין דאורייתא. ובוזה הצליח השטן לפגוע. לכן צייתה התורה לתת, שיהודי יתן תרומות ומעשרות וביכורים, והכל הולך לכהנים, שהם לומדי התורה, כדי שעל ידי זה, יוכלו ללמוד בהשקט ולהיות פנויים לעבודתו יתברך. בא השטן בסוף הפרשה הקודמת, ונלחם בישראל. ציוה הקב"ה, "לא תשכח" את מה שהוא עשה. ואיך לא תשכח, על ידי שתביא את התרומות ומעשרות שלך לכהנים, ובוזה תתמוך בלומדי תורה ותמחה את כוונתו ורצונו של עמלק. לכן, בוידוי מעשרות אומרת התורה שעל המביא ביכורים לומר "לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי" את מה שעשה עמלק, שרצה להשכיח את התורה על ידי החלשת תומכי התורה, ולכן הבאתי את המעשרות לכהן.

פניו הפרשה

בעלי המוסר

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" (כ"ח - מ"ז)

"גם כל חולי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם ה' עליך עד השמדך" (כ"ח - ס"א)

מסופר, כשהחלו הנאצים ימ"ש בהריגה המונית של יהודים בעיר שידלובה, עמד הגאון **רבי מרדכי פוגרמנסקי** ודרש בפני תלמידי ישיבת טעלז שהיו באותו זמן בעיר, כשהוא מזכיר את הפסוק שלפנינו, ושאל, הלא בפסוק זה כו כלולות כל הקללות, הצרות והמכות, וא"כ מה ההבדל בין מכות אלו למכות שכתובות לפני זה בפרשה? ותירץ, ישנם שתי סוגי מכות, "מכות הכתובות בתורה" ו"מכות שאינן כתובות בתורה". מה שלא כתוב בתורה, הן מכות הנוגעות לעצם קיומו של עם ישראל, ולכן אינן יכולות להתקיים, כי הקב"ה כבר הבטיח שכלל ישראל לעולם אינם כלים, כמו שדרשו מהפסוק [[דברים ל"ב - ל"ג] "חיצו אכלה בס - חיצו כלים והם אינם כלים". לפעמים מכים הגויים את עם ישראל במכות שאינן כתובות בתורה, שכן הן נוגעות לקיומו של עם ישראל, ועל כן אינן מגדר התורה, ובוזה הגויים לא יצליחו, ואדרבה, זו תהיה תחילת נפילתם.

אומר **רבי דוד פוברסקי**, אם אדם לא עובד את הקב"ה בשמחה, אין זאת אלא משום שיש לו שמחות אחרות, מדברים שהוא חומד ומצפה להם ורואה בהם "עיקר", והם הנותנים לו את השמחה, ועל כן מגיע שיענש, כאשר הוא לא רואה את העיקר בעבודת השי"ת ובקיום מצוותיו ואין שמחתו מעבודת ה' ומפיקודי ה' הישרים הנחמדים מזהב ומתוקים מדבש.

סיפר **רבי יעקב קמיניצקי**, פעם נסע עם אדם חילוני שלא ידע אפילו פסוק "שמע ישראל", אבל פסוק אחד הוא כן זוכר "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל", וכך הוא סיפר: הייתי במחנות ההשמדה ועברתי שבעה מדורי גהינום. היה איתנו אדם צדיק חלש עד מאוד, שמפקד המחנה התעלל בו והעביד אותו בפרך, בנשיאת משאות הלוך ושוב ללא שום תועלת. שעמנו איך הוא אומר לעצמו כל הזמן "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך וכו'", ופסוק זה נכנס לראשי ולא אוכל לשכוח את זה. לשאלת הרב מי היה האיש, אמר לו, הרבי מקלויזנבורג, וזה היה אחרי שכבר עבר שבעה מדורי גהינום ואיבד את אשתו ואחד עשר ילדיו לעיניו, ואותו צדיק הצדיק עליו את הדין, שכל מה שקורה לו כי לא עבד את ה' בשמחה.

ושמחת בכל הטוב - מתיקות ועריבות טוב התורה

"ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך"

"ה' אור החיים" כותב: "ירמוז במאמר "בכל הטוב" אל התורה, כאומרם ז"ל "ואין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם."

וסיפרו בשם בן זקוניו של **מרנא ה"בית הלוי** ז"ע ששמע מהגאון **רבי שמחה זעליג ריגר** הדיין מבריסק זצ"ל, בשיעורו הראשון של **מרן הגר"ח מבריסק** זע"א בישיבת וואליחין, הוא אמר שיעור על הקצות החושן, ואמר מהלך בקצות, ושוב אמר מהלך אחר, כך חזר הדבר כמה פעמים, עד שבסוף אמר: זה הפשט! ואז קמו בחורי הישיבה ורקדו על הספסלים!

קפץ מהחלון

פעם אחת עבר הגאון **רבי אליעזר גורדון** זצ"ל ראש ישיבת "טעלז" אחורי בית המדרש, ושמע בני ישיבה מתווכחים בלימוד ורצה אף הוא להשתתף עמהם בפלפולם, אלא שהיתה דלת בית המדרש רחוקה ממנו והלאה. מה עשה? - מתוך חביבות התורה שהיתה בערת בקרבן, קפץ דרך החלון הפתוח ונכנס לבית המדרש... "היו משתגעים ומתלהטים אחריה"

סודו של הריקוד בקלם

סיפר הגאון **רבי מרדכי גיפטר** זצ"ל ראש ישיבת טלז: באחד הימים הבחינו בישיבת "קעלם" כי הסבא רבי

שמחה זיסל מקלם צצוק"ל נוטש את מקומו בהיכל הישיבה ועולה לחדר צדדי בקומה העליונה, תלמיד שעקב אחריו גילה שהוא נכנס לחדר ורוקד... הוא בשאל על סודו של ריקוד זה וקיבל תשובה: "הבנתי פשט חדש ברשב"א" אמר רבי שמחה זיסל, "לרקוד בבית המדרש בשעה שאחרים לא הבינו יחד עימי את הרשב"א אין לזה טעם, לכן עליתי לכאן

העוה"ב של הגביר מול העוה"ז של לומדי התורה

מנהלה של ישיבת "לייקווד" שידל יהודי עתיר נכסין לתרום סכום גדול עבור הישיבה, ובתוך דבריו אמר לו שכתוב שתמכין דאורייתא יזכו לשכר בעולם הבא במחיצתם של לומדי תורה, הנדיב התרגש מאוד ששמע את הדברים והבטיח את הסכום המבוקש אך בתנאי שישמע את המבוסס לו לעולם הבא מפיו של ראש הישיבה **מרן הגאון רבי אהרון קוטלר** צצוק"ל. לרבי אהרון שהיה עמוס למעלה ראש בטרדת משא הדור, ונשא על שכמו גם את על קיומם והתפתחותם של מוסדות התורה והחינוך בארץ ישראל, היו ימים מסוימים בהם היה מסוגר בחדרו בישיבה ועוסק בתורה, ואז היה מן הנמנע להפריע לו בשום אופן. הנדיב הגיע לישיבה באחד הימים האלו, והמנהל נבוך מאד, בידעו שלא יתכן להפגישו היום עם ראש הישיבה, אך לאחר מחשבה החליט שלרגל תרומה כה נכבדה לא יקפיד ראש הישיבה על ההפרעה, ויאזר להקדיש לאיש דקות ספורות. נכנס המנהל עם האיש נעמד ליד השולחן, שם ישב רבי אהרון מרוכז כולו בעומק הסוגיה, ולחש באזניו את מבוקשו של

האורח, ראש הישיבה הרים את עיניו מהספר, והעיף מבטו על היהודי הפשוט החפץ לשמוע על השכר הצפון לו בגן עדן עמו במחיצתו. נענה רבי אהרון זצ"ל ואמר לו: שמע ר' יהודי מה שקורה בעולם הבא איני יודע, אמנם אם המנהל אמר לך מה שכתוב, הרי בוודאי שכן יהיה, אך עם מעלה אתה בדעתך שתהיה לך איזו שהיא שייכות לעונג הגדול והעצום אשר מרגישים לומדי התורה בעולם הזה, בעמלם בתורה המתוקה מדבש ונופת צופים, מודיעך אני נאמנה, שלזה לא יזכה כלל וכלל אפילו הנדיב הגדול ביותר, לא מיניה ולא מקצתיה ...

אם לומדים... אזי א"א להתנתק

כשהתכנסו תלמידים בפורים בביתו של **מרן הרב שך** זע"א, פנה לפתע ראש הישיבה בשאלה: "מי יכול לומר לי מדוע לא לומדים היום?" האוירה הרצינה באחת, הכל נבוכו... כיון שכן, ענה ראש הישיבה בעצמו: "לא לומדים היום, מכיון שלא לומדים..." והסביר: "אלו היו לומדים כמו צצריך היו נוכחים במתיקות התורה, ולא היו מסוגלים להתנתק ממנה..."

המתיקות של החזו"א

מסופר על **מרן החזו"א** זע"א: פעם ראוהו מסתובב בחדרו הלוך ושוב, כולו אחוז שלהבת מתיקות התורה, וחוזר פעם אחר פעם בניגון שובה לב על משפט מהגמרא, כשסיים נשאל על פשר הדבר, השיב: "פשט לא יכולתי להתנתק מהמתיקות של דברי הגמרא!"

המשך מגליון קודם-

בטחון בה' - חושי וממשי!

לכל הנהגותיו ומעלותיו הללו היו מקור נאמן אחד שממש שאב הוא את כוחו הגדול: בטחונו העצום ברבש"ע - שהיה הוא אצלו ללא גבול וללא שיעור!

כח בטחונו זה היה ממשי אצלו; ממש חושי; והיה ניתן להרגשה ומישוש אצל כל מי שבא בגבולו! הוא היה חי רק עם ההרגשה שיש בעולם רק את ה' ית', והוא עשה ועושה את כל המעשים והפעולות, ואין שום כח אחר בעולם חוץ ממנו יתברך!

ואם תאמר: הרי יש גם נבראים 'ברואים' בעולם? לא ולא! שהרי אינם אלא רק היכי תמצא כזאת - שע"י אפשר להוציא את רצונו יתברך לפועל! לדידו, הברואים - אינם ולא כלום!

דברי החובות הלבבות' (שער הבטחון פ"ג) בזה התגלמו בו ממש. וז"ל: "וכן כשירגיש האדם שיש לא יועילנו ולא יזיקנו אחד מהנבראים, אלא ברשות הבורא יתברך - ישוב לבו מיראתם ותקוותם, ויבטח על הבורא לבדו" עכ"ל.

וביאר החוה"ל יסוד זה באריות בהמשך בדבריו שם (פ"ד) וז"ל: "כשיביא אותו הצורך לבקש חפץ ממנו שהוא למעלה ממנו או למטה ממנו - שיבטח בו על אלוקיו וישימם סבה בהשלתו, כאשר ישים עבודת הארץ וזריעתה סבה לטרפו. ואם ירצה להטריפו ממנה, יצמח הזרע ויפרה וירבה - ואין להודות הארץ על זה אך ההודאה לבורא לבדו. ואם לא יחפץ האלוקים להטריפו ממנו לא תצמיח הארץ או תצמיח ויקרה הצמח פגע ואין להאשים הארץ."

"וכן כשיבקש מאחד מהם חפץ, שיהיה אצלו החלש והחזק מהם שווה בעשותו, ויבטח בהשלתו על האלוקים יתברך. ואם ישלם על ידי אחד מהם, יודה הבורא יתברך אשר השלים חפצו, ויודה למי שנעשה על ידו על לבו הטוב לו ושהבורא הביא תועלתו על ידו" עכ"ל.

דברי החובות הלבבות' הללו - היו אצלו באופן מעשי; באופן חושי; ובאופן אמתית ביותר! הוא הרגיש כך - ואף נהג הוא כך למעשה! ולא בסתם ימים נהג הוא בכך -

אלא אף בימי המלחמה הנוראה, שהריגת יהודי הייתה באותם ימים, כהסרת פקק מפי הבקבוק!

הושיע לך ביטחונך!

וכשם שהיה מסובב הוא בניסים מופלאים בגטו וילנה כנ"ל - כך גם במחנה אסטוניה היו לו ניסים גלויים תמידיים. וכל זה מאותו הטעם הנ"ל: בטחונו העצום ברבש"ע! ואציין ע"כ מעשה - שהינו אחד מיני אלף.

היה עמנו שם במחנה יהודי ת"ח גדול בשם: ר' מיכאל סורסקי. הוא היה מדבר עם רבינו זצ"ל, ומשפיע עליו ללא הרף, שמחויבים הם לברוח מהמחנה! והיה הוא מגיע לרבינו זצ"ל יום יום, ומדבר עמו שעות על גבי שעות - ומנסה לשכנע את רבינו זצ"ל לדעתו זו. בתחילה, רבינו לא קיבל בכלל את דעתו. היות שדעתו והשקפתו הייתה רק על פי 'דרך הביטחון'. וביותר - מפני שהיה לו את הישיבה שלנו במחנה.

אלא, שעם הזמן, שהרבה הוא להפציר ברבינו זצ"ל - ע"י כך הוא עשה לרבינו ספק מסוים בדעתו, עד שבאחד הפעמים הוא הכריע בדעתו להסכים לדעתו של ר' מיכאל - היות שהוא הוכיח לו שמחויבים לברוח משם. התוכנית שלו הייתה שהם יברחו באישון ליל, דרך צינורות הביוב, וכך ייצאו הם מחוץ למחנה, אל כיוון היער הגדול הסמוך למחנה - ומשם ימלטו הם על נפשם.

באותו יום שהם קבעו לבריתתם, הם דיברו ביניהם זמן ארוך מאוד, ותכננו היטב את הבריחה הלזו. ואכן, באותו לילה הם הלכו לכיוון הביוב, ור' מיכאל אכן ירד כבר, ואילו רבינו ברגע האחרון קודם שקפץ אחריו, נמלך בדעתו והתחרט - ולא קפץ לצינורות הביוב.

ר' מיכאל המשיך במנוסתו, אך טעה הוא בדרכו. במקום לצעוד לכיוון היציאה מהמחנה אל היער הסמוך - הוא צעד אל תוך עומק המחנה, למקום שבו היה בית החרושת שהיינו עובדים שם. ומיד כשהיהם נתרשמו הביוב, הבחינו בו שיור בית החרושת - והרגו בתוך רגע! עבור רבינו זה היה נס גמור! בגדר: הושיע לך בטחונך!

המדור הנפלא נערך מספר הזכרון על רבינו גרשון ליבמן זצ"ל, היו"ל ע"י מכון דעת חכמה

תשואות חן להם על אדיבותם והסבתם להדפסת הדברים לזיכוי הרבים

דמויות הוד

רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל

רבי אליהו לופיאן זצ"ל

אחד מרגעי השיא בכנסיה הגדולה של אגודת ישראל בשנת תרצ"ז, שהתקיימה בעיר במרינברד, היו דבריו הנרגשים של הגאון מפוניבד', רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, שהשאירו רושם עז בלב כל הנוכחים. לאחר ימים ארוכים של דיונים מקיפים בבטחון שונות של העם היהודי, אשר היו אז על הפרק, הגיעה עת הנשילה, שעת קבלת החלטות והסקת מסקנות. במעמד נשגב זה נתכבד הרב מפוניבד' לשאת את דבריו וכה אמר: "משל לבית שפרצה בו דליקה, ובפנים נמצא אדם ישן על מיטתו, הבית עולה בלהבות ומבחור עומדים השכנים ומתווכחים כיצד להציל את האיש, נסיון להוציא את המיטה עם האיש הישן נכשל, מכיוון שהמיטה רחבה יותר מפתח הבית, סופו של דבר הובאו למקום גדונים וקרדומות ופועלים החלו לשבור את מזוזות הפתח כדי להרחיבו, אדם חכם שנקלע למקום שאל לפשר הדבר? משתוסבר לו הענין נודדעק האיש וקרא לעבר המתגודדים סביב הבית: 'שוטים שכמותכם! מדוע תכנסו מבזבזים זמן יקר? הרי עד שתסתיים מלאכת ההריסה, יתכן שכבר לא יהיה את מי להציל! העירו את האיש הישן ויקום על רגליו ויצא בכוחות עצמו וימלט מן הסכנה!"

"גם אנו", אמר הרב מפוניבד', "דומים לאנשים ההם, הנה אנו יושבים כאן זה כמה ימים ומחפשים כיצד להציל את עם ישראל מצרותינו ומבעיותינו, אחי ורעי", זעק הרב מפוניבד' מקירות ליבו, "הקרקע בווערת מתחת לרגלינו, עלינו לטפל במקור, הבעיה, מקור כל הצרות, הוא החטא! ואם עם ישראל ישוב בתשובה שלימה לא תהייה יותר צרות! לא נצטרך לטכס עעות! מכאן צריכה לצאת הקריאה", זעק בהתרגשות "אידישע פאלק וועקט זיך אויף!!" (עם ישראל התעורר!!) (ילקוט לקח טוב).

רבי הלל ויסקינד זצ"ל ר"י בית יוסף נובהרדוק ת"א

סיפר הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל על דקנו הגה"צ רבי הלל ויסקינד זצ"ל, מעשה ששמע מתלמיד חכם שבבחרותו לווה את רבי הלל לבתי נדיבים, וכך סיפר: יום אחד נכנסו רבי הלל ומלווהו לביתו של גביר בעל שם עולמי מתומכיו ישיבתו של רבי הלל - ל' ישיבת 'בית הלל' בתל אביב. והנה להפתעתם, על קיר חדר קבלת הקהל התנוססה תמונה של צנועה. רבי הלל לא הייס, קנאת ה' בערה בו. הוא ניגש אל הקיר, תלש את התמונה, קרעה לגזרים והשליכה לפח המנובב שניצב בצידו החדר. הגביר נכנס לחדר והבחי מיד שמשוה גדול נעלם מהקיר... הוא הבין, ופנה לרבי הלל ואמר: "לא יפה מה שנעשה כאן"... החזיר לו רבי הלל בתמיהה מינה וביה: "וכי יפה מה שנעשה, לטשוח על הקיר תמונה כזאת?" תמה העשיר: "אבל מדוע לא שאלת אותי קודם?" ורבי הלל החזיר לו בתמיהה: "האם אתה שאלת אותי לפני כן?" [כלומר - אתה סבור שאני הוא המזיק לך בקריעת התמונה, אך הרי אתה מזיק לי בתלייתה במקום המיועד לאורחים]. הבחור שהיה עד לאירוע, היה המום. אך תדהמתו גדלה שבעתים כאשר לאחר דקות מספרות כתב הנדיב צ'ק על סכום גדול יותר מכל הפעמים בעבר.

יוצא לאור ע"י קיבוץ אברכים - "אוהל יוסף" - נובהרדוק
בית המדרש "בית מרים גיטל" מעלות דפנה 117 ירושלים
טל: 0527639747 דוא"ל: Ohelosef1@gmail.com